

Besluit van ... tot aanscherping van de generieke kwalificatie-eisen voor loopbaan en burgerschap in het mbo

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx (7082), directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken;

Gelet op artikel 7.2.4, vijfde lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx (7082), directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB wordt als volgt gewijzigd:

A

In bijlage 1 wordt na het opschrift de volgende zinsnede toegevoegd:

Onderstaande kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap vereisen een kritische denkhouding bij de deelnemers. Van het onderwijs wordt daarom verwacht dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van kritische denkvaardigheden bij de deelnemers met het oog op het bevorderen van hun weerbaarheid.

Artikel II

1. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 juli 2016.
2. Het is van toepassing op deelnemers waarvan hun beroepsopleiding een aanvang neemt vanaf 1 augustus 2016.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

Dr. Jet Bussemaker

Nota van toelichting

Deze toelichting wordt gegeven in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken.

Algemeen deel

Inleiding

Het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (hierna EKB) wordt gewijzigd vanwege het aanscherpen van de generieke kwalificatie-eisen voor loopbaan en burgerschap op kritische denkvaardigheden. Studenten¹ dienen te worden toegerust op de moderne maatschappij waarbij kritisch kunnen denken van belang wordt geacht. Hiertoe is het van belang docenten in de positie te brengen deze vaardigheden aan studenten in het mbo over te brengen.

Hoofdpijnen van het voorstel

Recentelijk heeft het Expertisecentrum Beroepsonderwijs in kaart gebracht op welke wijze mbo-instellingen kritisch denken (reflecteren op eigen opvattingen, beslissingen en gedrag) en sociaal-culturele vaardigheden (zoals het omgaan met verschillende opvattingen) vormgeven in hun onderwijs. Het onderzoek laat zien dat sociaal-culturele vaardigheden beter zijn ingebed in het mbo dan kritische denkvaardigheden.² Kritisch denken is met name belangrijk als gevoelige thema's aan de orde zijn; thema's als radicalisering, vluchtelingen, religie, vrijheid van meningsuiting en seksuele geaardheid. Het doel is deze onderwerpen beter bespreekbaar te kunnen maken in de klas.

Met deze wijziging wordt beoogd studenten in het mbo goed toe te rusten op de maatschappij waarbij kritisch denken van belang wordt geacht. Docenten worden in de positie gebracht deze vaardigheden aan studenten over te brengen. In het onderwijs kunnen daarbij vragen aan de orde komen als: klopt het wat je in de media leest? Wat zijn betrouwbare bronnen? Het mbo hoort studenten voor te bereiden op de maatschappij. Deze moderne maatschappij vereist eenentwintigste-eeuwse vaardigheden, waaronder de vaardigheid tot kritisch denken.

De wijziging van het EKB in het onderdeel loopbaan en burgerschap maakt de bevordering van kritisch denken expliciet onderdeel van iedere kwalificatie in het mbo. Daarmee wordt het een verplicht onderdeel en zal dit aspect meer aandacht in het onderwijs krijgen. Deze wijziging is aangekondigd in brieven aan de Tweede Kamer van 29 april 2015 'Voortgang versterking burgerschapsvorming in het onderwijs' en van 19 oktober 2015 inzake de motie Rog.³

Verhouding tot andere nationale wetgeving

Artikel 23, vijfde lid, van de Grondwet staat de wetgever toe om de noodzakelijke deugdelijkheidseisen te stellen aan het onderwijs. Voor wat betreft de generieke kwalificatie-eisen is deze bevoegdheid gedelegeerd naar de regering. In artikel 17a, derde lid, van het EKB is geregeld dat voor elke kwalificatie generieke kwalificatie-eisen voor loopbaan en burgerschap worden opgenomen in een kwalificatiedossier overeenkomstig de bijlage 1 bij het EKB.

¹ Onder student en mbo wordt in deze toelichting verstaan de deelnemer aan het beroepsonderwijs als bedoeld in de Wet educatie en beroepsonderwijs.

² Petit, R. & Verheijen, E. (ECBO), Toegerust voor de toekomst: Aandacht voor kritische denkvaardigheden en sociaal-culturele vaardigheden in het mbo, januari 2015

³ Kamerstukken II, 34 000, nr. 93, vergaderjaar 2014-2015) respectievelijk Kamerstukken II, 3430, nr 13, vergaderjaar 2015/16.

De wettelijke opdracht ingevolge artikel 1.2.1, tweede lid, van de WEB aan het beroepsonderwijs is niet alleen de student voor te bereiden op de theoretische en praktische voorbereiding van zijn toekomstig beroep, maar ook de algemene vorming en de persoonlijke ontplooiing van de student te bevorderen en bij te dragen aan zijn of haar maatschappelijk functioneren. Nu uit het aangehaalde onderzoek blijkt dat in het mbo de kritische denkvaardigheden van studenten over het algemeen tekortschieten, is het noodzakelijk de generieke loopbaan- en burgerschapseisen aan te scherpen op dit punt, zodat daarmee recht wordt gedaan aan voormelde doelstelling van het beroepsonderwijs.

Gevolgen

Het gevolg van deze wijziging is dat in het mbo de docenten meer in positie worden gebracht om kritische denkvaardigheden over te brengen op studenten. Studenten worden zo beter toegerust op de moderne maatschappij waarin deze vaardigheden van belang wordt geacht.

Ieder kwalificatiedossier bevat een verwijzing naar de generieke eisen inzake loopbaan en burgerschap in bijlage 1 van het EKB. De kwalificatiedossiers zelf hoeven derhalve als gevolg van deze wijziging niet per dossier te worden aangepast.

De Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven (SBB) als bedoeld in artikel 1.5.1. van de WEB behoeft daarom ook geen werkzaamheden te verrichten om deze wijziging in te voeren. De aangescherpte kwalificatie-eis ten aanzien van kritisch denken gaat in voor de studenten die met ingang van het schooljaar 2016-2017 instromen in het eerste leerjaar van een beroepsopleiding.

Uitvoering en toezicht

Het aanpassen van de bijlage bij het EKB maakt onderdeel uit van een pakket aan maatregelen. Zo is met de MBO raad afgesproken dat de raad een platform burgerschap inricht ter bevordering van kennisdeling. Dit platform brengt specifiek voor het mbo in kaart wat goed werkt om studenten kritisch te laten denken, ondersteunt docenten en het organiseert bijeenkomsten. Daarbij is ook een handreiking ontwikkeld om uitvoering te geven aan bevordering van kritische denkvaardigheden. Deze wijziging van het besluit verplicht de scholen vervolgens hier actief op te acteren.

Bovendien zetten lerarenopleidingen, net als andere opleidingen in het hoger onderwijs, steeds meer in op persoonlijke vorming ofwel 'Bildung'. Hiermee ontwikkelen aankomende docenten een eigen moreel kompas en een kritische houding. Dit is een voorwaarde voor het goede gesprek rondom burgerschapsthema's dat ze als docent in de toekomst in de klas moeten aangaan. Ook zijn er inmiddels trainingen ontwikkeld voor reeds werkzame docenten in het mbo over het bespreken van maatschappelijk gevoelige onderwerpen. Na afloop van een dergelijke training zijn docenten beter toegerust met praktische handvatten om maatschappelijk gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken in de klas en weten ze hoe te handelen bij lastige situaties en spanningen in de klas.

Overgangsrecht en inwerkingtreding

De invoering zal cohortsgewijs plaatsvinden en wel met ingang van het cohort studenten dat start met zijn beroepsopleiding nadat dit wijzigingsbesluit in werking is getreden. Het eerste cohort studenten dat te maken zal krijgen met deze aangescherpte kwalificatie-eisen is dan ook het cohort dat zijn opleiding begint met ingang van 1 augustus 2016. Het streven is namelijk deze wijziging in werking te laten treden met ingang van 1 juli 2016. In het eerste studiejaar zullen de meeste mbo-instellingen nog tijd nodig hebben de aangescherpte kwalificatie-eis op te nemen in het onderwijsprogramma.

Financiële gevolgen

De onderhavige wijziging van het EKB heeft beperkte financiële gevolgen voor de mbo-instellingen en voor de studenten. De instellingen zullen meer dan thans aandacht moeten geven aan het bevorderen van kritische denkvaardigheden. Zij krijgen echter studiemateriaal aangereikt via het platform burgerschap. Daarnaast kan de instelling docenten laten trainen. Een dergelijke training kost circa € 500,- per docent. Voor de studenten kan waarschijnlijk worden volstaan met studiemateriaal dat wordt uitgereikt vanuit de instelling.

Advies en consultatie

Deze wijziging is opengesteld voor internetconsultatie van ... tot PM reacties. Daarnaast is een uitvoeringstoets aan DUO gevraagd. **PM**

Artikelsgewijs

Bijlage 1 bij het EKB bevat de generieke kwalificatie-eisen, dat wil zeggen de eisen die onderdeel uitmaken van ieder kwalificatiedossier mbo. Dergelijke eisen bestaan sinds 1 januari 2012. Zij zijn van toepassing op het gehele beroepsonderwijs, dat wil zeggen in entree-opleiding, basisberoepsopleiding, vakopleiding en middenkader- en specialistenopleiding met ingang van het studiejaar dat op 1 augustus 2012 is begonnen.

Met de onderhavige wijziging wordt expliciet gemaakt dat een goede loopbaanoriëntatie en –ontwikkeling en een goede ontwikkeling van de deelnemer naar een volwaardig in de Nederlandse samenleving participerende burger onmogelijk is zonder kritische denkvaardigheden. Impliciet maakte een kritische denkhouding al onderdeel uit van de generieke kwalificatie-eisen, omdat zonder zo'n attitude geen goede afwegingen voor eigen loopbaan en als burger in deze eenentwintigste-eeuwse-samenleving kunnen worden gemaakt.

De Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

Dr. Jet Bussemaker